

Německo musí zvýšit své klimatické ambice, rozhodl německý ústavní soud

Plán Německa na snižování emisí skleníkových plynů podle Spolkového ústavního soudu není dostatečný pro zpomalení změny klimatu a tím porušuje základní práva svých občanů. Soud nařídil státu nápravu do konce příštího roku.

Spolkový ústavní soud dnes rozhodl, že německý klimatický zákon přijatý v roce 2019 je protiústavní. Neplánuje totiž snižování emisí skleníkových plynů do roku 2030 v dostatečné míře, aby bylo dosažení cílů po roce 2030, včetně tzv. klimatické neutrality v roce 2050, reálné. Soud dal státu 20 měsíců na nápravu.

Logika nálezu vychází z tzv. uhlíkového rozpočtu, což je množství emisí, které mohou být na území státu v budoucnu vypuštěny, pokud mají být splněny klimatické cíle Pařížské dohody. Jestliže Německo přidělený uhlíkový rozpočet do roku 2030 překročí, jak plánuje, nutně to povede k ještě drastičtějším opatřením po roce 2030 s nejistým výsledkem. Tím by podle soudců v budoucnu bezpečně došlo k porušení základních práv stěžovatelů, pokud se tak neděje už nyní. *“Předpisy, které umožňují emise oxidu uhličitého, nevratně ohrožují budoucí práva a svobody, protože každá jednotka emisí vypuštěná dnes snižuje šanci na dosažení emisních cílů v budoucnu,”* píše se v nálezu. Spolek Klimatická žaloba ČR dodává, že to v České republice platí dvojnásob, či přesněji “dvouapůlnásobně”, protože přesně tolikrát Česko v současnosti plánuje překročit svůj uhlíkový rozpočet. Plyne to z [modelu](#) týmu vědců z Manchesterské univerzity zpracovaný na základě dat pro Českou republiku.

Spolkový ústavní soud uznal, že naše poznání klimatických jevů je stále nedokonalé a ani s veškerými dostupnými daty nelze s jistotou určit, jak rychlé tempo snižování emisí je potřeba. Ústavní požadavek na ochranu přírodních hodnot (*die natürlichen Lebensgrundlagen*) v čl. 20a Základního zákona (česká Ústava analogicky obsahuje v čl. 7 povinnost státu pečovat o přírodní bohatství) za takových okolností vyžaduje zvýšenou opatrnost. Stát má povinnost preventivní péče (*Sorgfaltspflicht*, angl. *duty of care*). Pokud existují důkazy o vysokém riziku nevratných škod, zákonodárce na to musí reagovat s principem předběžné opatrnosti. Stejně argumentoval i Nejvyšší soud Nizozemska v roce 2019 ve věci klimatické žaloby hnutí Urgenda.

“Nález Spolkového ústavního soudu má obrovský právní význam a mezinárodní přesah. Potvrzuje, že naši společné mravní odpovědnosti vůči budoucím generacím odpovídá povinnost politiků neodsouvat tyto nepřijemné, ale neodkladné kroky do funkčních období svých nástupců. Nebojím se říci, že u německých sousedů dnes zvítězila spravedlnost,” uvádí k nálezu **Martin Madej**, mluvčí spolku Klimatická žaloba ČR.

Obsah nálezu: klimatický zákon porušuje základní práva

Soud judikoval, že "čl. 2 odst. 2 Základního zákona, podle něhož má každý právo na život a tělesnou nedotknutelnost, zahrnuje ochranu před environmentálními riziky, nehledě na jejich původce a okolnosti". Z toho lze podle soudu dovodit pozitivní závazek státu chránit životy a zdraví občanů před riziky souvisejícími se změnou klimatu a spojenými s extrémními projevy počasí: vlnami veder, otevřenými požáry, hurikány, přívalovými dešti, povodněmi, lavinami nebo sesuvy půdy. Přitom, jak uvádí [expertní posudek](#) think-tanku Climate Analytics vypracovaný pro účely české Klimatické žaloby, provedené modely ukazují ve střední Evropě na očekávaný rostoucí počet extrémních jevů počasí, jako jsou vlny veder, tropických dnů, mrazivých dnů, období sucha a povodní.

Německá spolková vláda tím podle Spolkového ústavního soudu zasahuje do práva na život a práva na ochranu zdraví, které v Česku garantuje čl. 6 a čl. 8 a čl. 31 Listiny základních práv a svobod. Protože změna klimatu významně ohrožuje také zemědělskou půdu, shledal soud i porušení čl. 14 Základního zákona, který chrání vlastnické právo (u nás čl. 11 Listiny).

Velká inspirace pro české soudy

Německá klimatická žaloba nyní stojí po boku svých předchůdkyň: nizozemské (2019), irské (2020) a francouzské (2021). "*Úspěchy klimatických žalob v Evropě v poslední době ukazují, že v důsledku klimatické krize dochází a bude dále docházet ke stále významnějším zásahům do lidských práv. Vidíme na příkladech z řady zemí, že soudy těmto právům ochranu poskytují,*" říká Mgr. **Pavel Černý**, advokát Frank Bold Advokáti, který zastupuje českou klimatickou žalobu před soudem.

Právníci oslovení spolkem Klimatická žaloba ČR poukazují na zvláštní význam německého soudnictví:

"Jde o rozhodnutí relevantní i pro české prostředí. Německá ústava je založena na liberálních hodnotách a její výklad slouží českým soudům jako zdroj inspirace. Ani nehraje roli, že v Česku nemáme zvláštní klimatický zákon; podstatné je vymezení povinností státu vůči jednotlivcům, které musí stát v návaznosti na změny klimatu plnit," tvrdí JUDr. **Vojtěch Vomáčka**, Ph.D., LL.M. z Právnické fakulty Masarykovy Univerzity.

Podobně hovoří i ústavní právník prof. JUDr. **Jan Kysela**, Ph.D., DSc. z Právnické fakulty Univerzity Karlovy. "*Nakolik jsem s to to posoudit, je nález Spolkového ústavního soudu důležitý, zajímavý a může být inspirativní také pro český Ústavní soud. Německý model ústavního soudnictví je ostatně pro ten český koncepčním vzorem a také naše judikatura z té německé nemálo čerpá. Pohybujeme se sice v citlivé sféře tzv. politických otázek, je to však doktrína jednak poměrně dynamická a u nás nepřilíš ustálená, jednak se nedá se zřetelem k zahraniční praxi říci, že by apriorně některá témata bez ohledu na kontext imunizovala co se soudního přezkumu týče,*" komentuje nález profesor Kysela.

Agenturní zpráva v AJ: Germany must tighten climate change law, top court rules

<https://www.reuters.com/article/instant-article/idUSKBN2CG0PD>

Informace o žalobě v AJ:

<http://climatecasechart.com/climate-change-litigation/non-us-case/neubauer-et-al-v-germany/>

Tisková zpráva ústavního soudu v NJ:

https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2021/bvg21-031.html?fbclid=IwAR3W5dJqMGQEWX0OgPCzJ3yJtk2mubAZ1FfeSy1C_sOTxDE0CTtPdmxoTk4

Rozhodnutí ústavního soudu v NJ:

https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2021/03/rs20210324_1bvr265618.htm

Kontakt pro média

Mluvčí spolku:

Martin Madej, právník a člen rady spolku.

martin.madej@klimazaloba.cz, 608 363 390